

Samling af Afgørelser

GENERALADVOKAT N. JÄÄSKINENS STILLINGTAGEN
af 16. december 2014¹ⁱ

Sag C-498/14 PPU

**RG
mod
SF**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Cour d'appel de Bruxelles (Belgien))

»Den præjudicielle hasteprocedure – retligt samarbejde i civile sager – kompetence vedrørende forældreansvar – forordning (EF) nr. 2201/2003 – artikel 11, stk. 7 og 8 – barn, som havde sit sædvanlige opholdssted i en medlemsstat, der ulovligt er blevet fjernet til en anden medlemsstat – afgørelse om ikke at tilbagegive barnet, som er truffet i medfør af artikel 13 i Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 – domsstatens lovgivning, som tillægger en specialiseret ret enekompetence til at tage stilling efter en sådan afgørelse – betydning for en sag om realiteten vedrørende forældreansvar over for barnet, som verserer for en anden national ret«

I – Indledning

1. Anmodningen om fortolkning, som er indgivet af Cour d'appel de Bruxelles (Belgien) i henhold til den præjudicielle hasteprocedure, vedrører artikel 11, stk. 7 og 8, i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000² (herefter »Bruxelles IIa-forordningen«).

2. Anmodningen er blevet indgivet under en sag mellem en britisk statsborger, der er bosat i Belgien, og en polsk statsborger, der er bosat i Polen, vedrørende forældreansvaret over for deres barn, som på det tidspunkt, hvor sagen først blev anlagt ved en belgisk ret, havde sit sædvanlige opholdssted i Belgien, inden barnet ulovligt blev fjernet til Polen af sin mor. De belgiske retter, som efterfølgende har afsagt domme, har anerkendt deres internationale kompetence til at træffe afgørelse i tvisten, og denne anerkendelse er ikke blevet bestridt af de polske retter, ved hvilke moderen senere har anlagt sag.

3. Sideløbende med de således anlagte sager vedrørende forældreansvaret har faderen indgivet en anmodning om tilbagegivelse af barnet i henhold til Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser³ (herefter »Haagerkonventionen af 1980«). Denne anmodning blev afvist af en polsk ret, således som det undtagelsesvis er tilladt i henhold til konventionens artikel 13, sammenholdt med Bruxelles IIa-forordningens artikel 11.

1 – Originalsprog: fransk.

2 – EFT L 338, s. 1.

3 – Tilgængelig på følgende adresse: <http://www.hcch.net/upload/conventions/txt28fr.pdf>

4. Faderen indbragte dernæst sagen for den belgiske ret, som i medfør af de nationale procesregler er særligt kompetent til at tage stilling til spørgsmål om forældremyndighed, efter at der er blevet truffet en sådan afgørelse om ikke at tilbagegive. I henhold til disse regler medførte denne indbringelse, at sager, der verserede for enhver anden belgisk ret vedrørende forældreansvaret over for dette barn, skulle udsættes, i det foreliggende tilfælde den sag, som verserer for den forelæggende ret.

5. Den forelæggende ret har anmodet Domstolen om at oplyse, om Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, stk. 7 og 8, er til hinder for, at en medlemsstat⁴ vedtager sådanne regler om national kompetencefordeling, som for det første medfører, at en specialiseret ret forbeholdes kompetencen, når der foreligger en afgørelse truffet i en anden medlemsstat om ikke at tilbagegive barnet, og for det andet, at enhver sag, som allerede er indbragt for en anden national ret, som i princippet er kompetent til at træffe afgørelse om realiteten, midlertidigt afbrydes.

II – Retsforskrifter

A – Haagerkonventionen af 1980

6. Alle medlemsstaterne i Den Europæiske Union er kontraherende parter i Haagerkonventionen af 1980, som trådte i kraft den 1. december 1983.

7. Konventionens artikel 1 fastsætter, at den har til formål at »sikre en umiddelbar tilbagegivelse af børn, som er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat«, og »sørge for, at forældremyndighed og samværsret i en kontraherende stat bliver effektivt respekteret i andre kontraherende stater«. Konventionens artikel 3 definerer, hvilke betingelser der skal være opfyldt, for at bortførelse eller tilbageholdelse af et barn anses for ulovlig i henhold til konventionen.

8. Artikel 12, der er indeholdt i konventionens kapitel III med overskriften »Tilbagegivelse af børn«, bestemmer i stk. 1, at »[h]vis et barn er blevet ulovligt bortført eller tilbageholdt som angivet i artikel 3, og hvis der, da sagen blev indledt ved den judicielle eller administrative myndighed i den kontraherende stat, hvor barnet befinder sig, er gået mindre end eet år fra den dag, da den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse fandt sted, skal den pågældende myndighed bestemme, at barnet straks skal gives tilbage«.

9. Artikel 13, stk. 1, litra b), bestemmer, at »[u]anset bestemmelserne i den foregående artikel har den judicielle eller administrative myndighed i modtagerstaten ikke pligt til at bestemme, at barnet skal tilbagegives, hvis den person, institution eller anden myndighed, som modsætter sig tilbagegivelsen, godtgør, at [...] der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle«.

B – Bruxelles IIa-forordningen

10. Følgende fremgår af 12., 17., 18. og 33. betragtning til Bruxelles IIa-forordningen:

»(12) De kompetenceregler, der fastsættes i denne forordning for sager vedrørende forældreansvar, er udformet under hensyntagen til barnets bedste og bygger navnlig på kriteriet om nærhed. Dette betyder, at kompetencen først og fremmest bør tilfalde retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, undtagen i visse situationer, hvor barnets opholdssted ændres, eller hvor indehaverne af forældreansvar har aftalt andet.

4 – Det fremgår af 11. betragtning til Bruxelles IIa-forordningen samt af dens artikel 2, nr. 3), at der ved »medlemsstat« i forordningen forstås alle medlemsstater med undtagelse af Kongeriget Danmark.

[...]

- (17) I tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn bør tilbagegivelsen af barnet bringes i stand uden opsættelse, og med henblik herpå bør Haagerkonventionen af [...] 1980 fortsat anvendes som suppleret af bestemmelserne i denne forordning, særlig artikel 11. Retterne i den medlemsstat, som barnet ulovligt er blevet fjernet til, eller hvor barnet ulovligt tilbageholdes, bør kunne modsætte sig en tilbagegivelse i konkrete, behørigt begrundede tilfælde. En sådan afgørelse bør dog kunne erstattes af en senere afgørelse truffet af retten i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse. Indebærer sidstnævnte retsafgørelse, at barnet skal gives tilbage, skal dette ske, uden at der må kræves nogen særlig procedure for anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelsen i den medlemsstat, hvor det fjernede eller tilbageholdte barn befinder sig.
- (18) Har en ret i medfør af artikel 13 i Haagerkonventionen af 1980 bestemt, at et barn ikke skal gives tilbage, bør den underrette den kompetente ret eller centralmyndigheden i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse. Hvis den pågældende ret endnu ikke har fået sagen forelagt, bør den eller centralmyndigheden underrette parterne. Denne forpligtelse bør ikke være til hinder for, at centralmyndigheden også underretter relevante offentlige myndigheder i overensstemmelse med national lovgivning.

[...]

- (33) Denne forordning anerkender de grundlæggende rettigheder og respekterer principperne i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Den søger især at sikre fuld respekt for børns grundlæggende rettigheder som omhandlet i artikel 24 i nævnte charter.«

11. Det fremgår af forordningens artikel 1, litra b), og stk. 2, litra a), at den finder anvendelse »på det civilretlige område, uanset domsmyndighedens art, for spørgsmål vedrørende [...] tilkendelse [og] udøvelse [...] af forældreansvar«, og navnlig vedrørende »forældremyndighed og samværsret«. Bruxelles IIa-forordningens artikel 2, nr. 7) og nr. 9)-11), definerer, hvad der i denne forordning forstås ved henholdsvis »forældreansvar«, »forældremyndighed«, »samværsret« og »ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn«.

12. I samme forordnings kapitel II vedrørende »Kompetence« findes afdeling 2, som indeholder artikel 8-15, der omhandler »Forældreansvar«. Artikel 8 fastsætter en regel om »generel kompetence« for retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor der blev anlagt en sag vedrørende dette område. Artikel 10, som regulerer »Kompetence i sager om barnebortførelse«, bestemmer, at retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før en ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse, bevarer deres kompetence, indtil barnet har fået sædvanligt opholdssted i en anden medlemsstat på de strenge betingelser, der er fastsat i artiklen.

13. Forordningens artikel 11 med overskriften »Tilbagegivelse af barnet«, har følgende ordlyd:

»1. Når en forældremyndighedsindehavende person, institution eller anden myndighed anmoder de kompetente myndigheder i en medlemsstat om at træffe afgørelse på grundlag af Haagerkonventionen [af 1980] med henblik på at opnå tilbagegivelse af et barn, som ulovligt er blevet fjernet til eller ulovligt tilbageholdes i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, finder stk. 2-8 anvendelse.

[...]

3. En ret, til hvilken der er indgivet en anmodning om tilbagegivelse af et barn som omhandlet i stk. 1, fremmer sagen hurtigt under anvendelse af de hurtigste procedurer, der er til rådighed efter national lovgivning.

[...]

4. En ret kan ikke afslå at tilbagegive et barn i medfør af artikel 13, litra b), i Haagerkonventionen af 1980, hvis det godtgøres, at der er truffet passende foranstaltninger til at sikre beskyttelsen af barnet efter dets tilbagegivelse.

[...]

6. Har en ret i medfør af artikel 13 i Haagerkonventionen af 1980 bestemt, at et barn ikke skal tilbagegives, fremsender den straks, enten direkte eller gennem den pågældende medlemsstats centralmyndighed, en genpart af retsafgørelsen samt af de relevante dokumenter [...] til den kompetente ret eller centralmyndigheden i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, som fastsat i national lovgivning. [...]

7. Medmindre en af parterne allerede har anlagt sag ved retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, underretter den ret eller centralmyndighed, der modtager de i stk. 6 omhandlede oplysninger, parterne og opfordrer dem til at indgive indlæg til retten i overensstemmelse med national lovgivning inden tre måneder regnet fra datoen for underretningen af parterne, således at retten kan tage stilling til forældremyndigheden over barnet.

Med forbehold af denne forordnings regler for kompetence afslutter retten sagen, hvis den ikke har modtaget indlæg inden fristens udløb.

8. Uanset om det i medfør af artikel 13 i Haagerkonventionen af 1980 er blevet bestemt, at et barn ikke skal tilbagegives, er en senere retsafgørelse, der beordrer barnet tilbagegivet, truffet af en ret, der har kompetence i medfør af denne forordning, eksigibel i henhold til kapitel III, afdeling 4, for at sikre tilbagegivelse af barnet.«

C – Belgisk ret

14. Artikel 1322i i den belgiske retsplejelov, som blev indført ved lov af 10. maj 2007⁵ og ændret ved lov af 30. juli 2013⁶, har følgende ordlyd:

»§ 1. En afgørelse om ikke at tilbagegive et barn, der er truffet i udlandet, samt de dertilhørende dokumenter, som er fremsendt til den belgiske centralmyndighed i medfør af artikel 11, stk. 6, i [Bruxelles IIa-forordningen], fremsendes ved rekommanderet skrivelse til justitskontoret for den ret i første instans, der er oprettet ved appelretten i den retskreds, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse.

5 – Jf. artikel 11 i lov af 10.5.2007 om gennemførelse af Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27.11.2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000, af den europæiske Luxembourgkonvention af 20.5.1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed og af Haagerkonventionen af 25.10.1980 om de civile retlige virkninger af internationale barnebortførelser (*Moniteur belge* af 21.6.2007, s. 34264), som trådte i kraft den 1.7.2007.

6 – Lov om oprettelse af en familie- og ungdomsret (*Moniteur belge* af 27.9.2013, s. 68429), som trådte i kraft den 1.9.2014.

§ 2. Når dokumenterne modtages, og senest inden for tre hverdage, meddeler justitssekretæren ved særlig rekommanderet skrivelse parterne og anklagemyndigheden de oplysninger, der er indeholdt i artikel 11, stk. 7, i [Bruxelles IIa-forordningen]. Skrivelsen skal indeholde [...] [e]n opfordring til parterne om at indgive deres indlæg til justitskontoret inden for tre måneder efter meddelelsen. Indgivelsen af disse indlæg indbringes for familieretten i første instans.

[...]

§ 4. Den omstændighed, at der sker indbringelse for familieretten, medfører, at sager, der er indbragt for retter, som skal træffe afgørelse i en tvist om forældreansvar eller i en indbyrdes sammenhængende tvist, udsættes.

[...]

§ 6. Den afgørelse, der i medfør af artikel 11, stk. 8, i [Bruxelles IIa-forordningen] træffes vedrørende spørgsmålet om forældremyndighed over barnet, kan på en af parternes anmodning ligeledes vedrøre ret til samvær, såfremt det ved afgørelsen bestemmes, at barnet skal tilbagegives til Belgien.

[...]«

15. Retsplejelovens artikel 633f, som ændret ved nævnte lov af 30. juli 2013, bestemmer, at »[d]en familieret, der er oprettet ved appelretten i den retskreds, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, har enekompetence til at påkende anmodninger som omhandlet i artikel 1322i«.

III – Tvisten i hovedsagen, det præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

16. Det barn, der er omhandlet i tvisten i hovedsagen, er født i Polen den 21. december 2011 som barn af en britisk far, der har boet i Belgien siden 1986, og en polsk mor, som på nuværende tidspunkt bor i Polen, idet forældrene ikke har været gift med hinanden.

17. I juli eller august 2012, dvs. da barnet var omkring syv måneder, bosatte moderen sig i Bruxelles med barnet. I den periode, hvor de boede i Belgien, havde barnet sin bopæl hos moderen, men så regelmæssigt med faderen.

18. I løbet af august og september 2013 deltog forældrene i en lokal konfliktmægling med henblik på at nå til enighed om delt bopæl for barnet, men der blev ikke indgået en aftale herom.

19. Den 16. oktober 2013 tog moderen tilbage til Polen med barnet, angiveligt med den hensigt at bosætte sig dér, uden at have opnået faderens forudgående tilladelse.

20. Den 18. oktober 2013 anlagde faderen sag ved Tribunal de la jeunesse de Bruxelles⁷ bl.a. med påstand om, at der blev fastsat de nærmere betingelser for udøvelsen af forældremyndigheden og truffet afgørelse om barnets bopæl.

21. Den 23. oktober 2013 indgav faderen desuden en stævning til den dommer ved Tribunal de première instance de Bruxelles, som træffer afgørelse om foreløbige forholdsregler, med påstand om, at der, henset til sagens uopsættelighed, midlertidigt blev fastsat sekundær bopæl for barnet hos faderen, således at barnet skulle opholde sig dér hver anden weekend. Da faderen senere blev klar over, at moderens afrejse med barnet var definitiv, ændrede han sine påstande.

7 – Denne betegnelse var den gældende inden den reform, som blev gennemført ved ovennævnte lov af 30.7.2013 (jf. denne stillingtagens fodnote 6).

22. Sideløbende med forskellige sager, som blev indledt vedrørende forældreansvaret⁸, indgav faderen den 20. november 2013 en anmodning til den belgiske centralmyndighed om barnets omgående tilbagegivelse til Belgien i henhold til Haagerkonventionen af 1980.

23. Ved kendelse af 19. december 2013 afviste den dommer ved Tribunal de première instance de Bruxelles, som træffer afgørelse om foreløbige forholdsregler, den indsigelse, som moderen havde rejst, om, at nævnte ret ikke havde international kompetence, og gav faderen medhold i hans senest indgivne påstande, idet dommeren bl.a. midlertidigt tildelte faderen fuld forældremyndighed og barnets faste bopæl.

24. Ved afgørelse af 13. februar 2014 fastslog distriktsretten i Płońsk (Polen), at barnet var blevet fjernet ulovligt af moderen, og at barnets sædvanlige opholdssted inden denne fjernelse havde været i Belgien, men da retten anvendte den undtagelse, der er fastsat i konventionens artikel 13, stk. 1, litra b), forkastede den ikke desto mindre faderens påstand om tilbagegivelse af barnet.

25. Ved dom af 26. marts 2014 erklærede Tribunal de la jeunesse de Bruxelles sig for internationalt kompetent til at træffe afgørelse om realiteten vedrørende forældreansvaret, idet den afviste moderens argumenter om det modsatte, som var støttet på Bruxelles IIa-forordningens artikel 15⁹. Retten traf vedrørende sagens realitet en foreløbigt eksigibel afgørelse om, at forældremyndigheden skulle udøves af forældrene i fællesskab, at barnets faste bopæl skulle være hos moderen, og at faderen foreløbigt skulle have sekundær bopæl hver anden weekend, idet han skulle rejse til Polen i forbindelse hermed.

26. Efter at have modtaget en genpart af afgørelsen af 13. februar 2014 om ikke at tilbagegive og de dertilhørende dokumenter fra den polske centralmyndighed indgav den belgiske centralmyndighed den 10. april 2014 sagsakterne til justitskontoret for Tribunal de première instance francophone de Bruxelles. Parterne blev opfordret til at indgive indlæg med henblik på, at denne ret kunne tage stilling til spørgsmålet om forældremyndigheden over barnet i overensstemmelse med Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, stk. 7, og artikel 1322i i den belgiske retsplejelov. Den omstændighed, at faderen den 9. juli 2014 indgav indlæg, medførte i henhold til artikel 1322i, stk. 2, at sagen blev indbragt for denne ret, og at enhver sag, der allerede var anlagt for en anden belgisk ret vedrørende en tvist om forældreansvaret over for samme barn, i medfør af artikel 1322i, stk. 4, tilsvarende blev udsat.

27. Da faderen havde iværksat appel til prøvelse af dommen afsagt den 26. marts 2014 af Tribunal de la jeunesse, bekræftede Cour d'appel de Bruxelles ved mellemdom af 30. juli 2014, som i forhold til moderen blev afsagt som udeblivelsesdom, at den belgiske ret havde international kompetence til at træffe afgørelse vedrørende spørgsmål om forældreansvar. Da Cour d'appel imidlertid konstaterede, at parterne i mellemtiden havde indbragt en anmodning i henhold til Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, stk. 6 og 7, for præsidenten for Tribunal de première instance francophone de Bruxelles, udsatte den afgørelsen om tvistens realitet. Den anmodede den belgiske centralmyndighed om at fremsende samtlige sagsakter, som centralmyndigheden i henhold til artikel 1322i i den belgiske retsplejelov havde indgivet til Tribunal de première instance de Bruxelles, til Cour d'appel. Indtil der træffes afgørelse i den procedure, der er omhandlet i nævnte artikel 11, stk. 6-8, traf Cour d'appel foreløbig afgørelse om, at moderen skulle oplyse faderen om, hvor hun bor sammen med barnet, og tildelte faderen ret til samvær med barnet, som skulle foregå i Polen. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at moderen ikke har efterlevet disse foreløbige foranstaltninger.

8 – Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at ud over de sager, som faderen har anlagt ved de belgiske retter med henblik på, at der blev truffet afgørelse om forældreansvaret over for barnet, har moderen ligeledes anlagt sag ved de polske retter med samme formål. Da sammenfatningen af indholdet af sidstnævnte sager ikke er nødvendig for at besvare det præjudicielle spørgsmål, nævnes de ikke i denne stillingtagen. Det bør imidlertid fremhæves, at de polske retter efter at have fastslået, at sagen først var blevet anlagt ved en belgisk ret, som havde erklæret at have international kompetence, erklærede sig inkompetente til at træffe afgørelse om spørgsmålet.

9 – I medfør af nævnte artikel kan en ret i en medlemsstat, der har kompetence til at påkende sagens realitet, undtagelsesvis og på betingelser, der er fastsat i bestemmelsen, henviser sagen til en ret i en anden medlemsstat, som er bedre egnet til at behandle sagen, såfremt dette er til barnets bedste.

28. Som følge af ikrafttrædelsen den 1. september 2014 af ovennævnte lov af 30. juli 2013 blev proceduren som følge af den polske afgørelse om ikke at tilbagegive, som var blevet indbragt for præsidenten for Tribunal de première instance de Bruxelles, henvist til den nye Tribunal de la famille de Bruxelles¹⁰. Ved endelig dom af 8. oktober 2014 henviste Tribunal de la famille de Bruxelles på faderens anmodning sagen til Cour d'appel de Bruxelles med den begrundelse, at »[faderen] havde anlagt sag ved de belgiske retter inden den ulovlige fjernelse af barnet som omhandlet i [Bruxelles IIa-]forordningens artikel 11, stk. 7, og at forhandlingerne vedrørende sagens realitet verserede for [nævnte Cour d'appel]«.

29. Det er imidlertid Cour d'appel de Bruxelles' vurdering, at den, henset til indholdet af artikel 1322i i den belgiske retsplejelov, ikke ved denne henvisningsdom kan anse sagen for gyldigt indbragt for den¹¹. Da Cour d'appel de Bruxelles er i tvivl om, hvorvidt disse nationale regler er forenelige med Bruxelles IIa-forordningens bestemmelser, og dermed om, hvorvidt den har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende tvisten i hovedsagen, har den ved dom af 7. november 2014, indgået til Domstolen den 10. november 2014, besluttet at udsætte sagen¹² og stille følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal [Bruxelles IIa-]forordningens artikel 11, stk. 7 og 8, fortolkes således, at den er til hinder for, at en medlemsstat:

- i situationer om forældres bortførelse af børn prioriterer specialiseringen af retterne med hensyn til den procedure, der er omhandlet i disse bestemmelser, selv i et tilfælde, hvor en sag om realiteten vedrørende forældreansvaret i forbindelse med barnet allerede er blevet indbragt for en anden ret?
- fratager den ret, for hvilken en sag om realiteten vedrørende forældreansvaret i forbindelse med barnet er indbragt, kompetencen til at træffe afgørelse vedrørende forældremyndigheden over barnet, til trods for, at den på såvel internationalt som nationalt plan har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende spørgsmål om forældreansvar i forbindelse med barnet?»

30. Den forelæggende ret har principalt anmodet om anvendelse af den præjudicielle hasteprocedure, der er omhandlet i artikel 107 i Domstolens procesreglement, og subsidiært om anvendelse af den fremskyndede procedure, der er omhandlet i procesreglementets artikel 105. Den 18. november 2014 besluttede den kompetente afdeling at undergive sagen den præjudicielle hasteprocedure.

31. Den belgiske regering og Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg til Domstolen, og disse var også til stede under retsmødet, som blev afholdt den 11. december 2014.

IV – Analyse

A – Indledende bemærkninger

32. Jeg finder det indledningsvis nyttigt at afgrænse nærværende anmodning om præjudiciel afgørelse med henblik på at sondre mellem de forhold, som er ubestridte, og de forhold, som volder den forelæggende ret problemer.

10 – Jf. denne stillingtagens fodnote 6 og nævnte lovs artikel 232.

11 – Det er den forelæggende rets opfattelse, at det følger af belgisk ret, at proceduren som omhandlet i Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, stk. 6 og 7, ikke er blevet indbragt for den, medmindre en af parterne iværksætter appel af nævnte dom.

12 – I forelæggelsesafgørelsen har Cour d'appel de Bruxelles nærmere anført, at der på dette trin ikke er grund til at ændre de midlertidige foranstaltninger vedrørende faderens ret til samvær, som blev fastsat ved Cour d'appels mellemdom af 30.7.2014, idet disse er direkte eksigible i Polen som følge af den attest, der i henhold til Bruxelles IIa-forordningens artikel 41 er blevet udstedt med henblik herpå.

33. Det særlige ved denne sag i forhold til de sager, som Domstolen tidligere har skullet tage stilling til, er, at den udspringer af en kompetencekonflikt, som ikke foreligger mellem retter, der er beliggende i forskellige medlemsstater, men mellem forskellige retter i den samme medlemsstat¹³. Det fremgår nemlig af sagsakterne, at de polske retter ikke har bestridt den vurdering, som de belgiske retter har foretaget, hvorved de belgiske retters internationale kompetence vedrørende forældreansvar blev fastslået¹⁴ i medfør af Bruxelles IIa-forordningens artikel 8 og 10 på grundlag af det sted, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted, da sagen blev indbragt for dem, og før den fjernelse, som anses for ulovlig.

34. Vedrørende sidstnævnte punkt bemærkes, at det også er blevet medgivet, at der i det foreliggende tilfælde i henhold til forordningens artikel 2, nr. 9) og 11)¹⁵, er sket en tilsidesættelse af faderens forældremyndighed, som han var blevet tildelt fuldt ud, idet der på det tidspunkt, hvor moderen tog barnet med til Polen, ikke var blevet truffet en anden retsafgørelse i denne henseende¹⁶.

35. Hertil tilføjes, at på trods af denne ulovlige fjernelse har de belgiske retter, som har truffet afgørelser om realiteten frem til nu, ikke grundlæggende været imod at fastsætte barnets faste bopæl hos moderen¹⁷, idet de imidlertid har bemærket, at der, siden de omhandlede afgørelser blev truffet, ifølge faderen er opstået nye faktiske omstændigheder, nemlig moderens aktuelle modstand mod enhver direkte relation mellem faderen og barnet. En polsk ret har derimod afvist faderens anmodning om barnets tilbagegivelse til Belgien på grundlag af Haagerkonventionen af 1980, som suppleret ved Bruxelles IIa-forordningens bestemmelser¹⁸.

36. Det er netop inden for rammerne af denne afgørelse om ikke at tilbagegive, at nærværende anmodning om fortolkning af forordningens artikel 11, stk. 7 og 8, indgår. Den forelæggende ret har i denne henseende forelagt Domstolen et todelt spørgsmål, som i det væsentlige vedrører en national retsregels fastsættelse af, hvilken ret der blandt de retter, som er beliggende i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted inden dets fjernelse, skal anses for at have kompetence til at tage stilling til, hvilke følger en sådan afgørelse skal have.

37. Den første del af dette spørgsmål vedrører spørgsmålet om, hvorvidt nævnte bestemmelser gør det muligt for en medlemsstat at vælge en specialisering af de kompetente retter i denne henseende, herunder når en sag, hvis genstand er forældreansvaret over for det barn, som er blevet ulovligt fjernet, allerede verserer for en anden ret i denne stat. Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende, omhandler andet led rækkevidden af denne specialiserede rets kompetence, navnlig med henblik på, at det fastlægges, om en medlemsstats lovgivning kan bestemme, at den omstændighed, at sagen indbringes for den specialiserede ret, medfører, at enhver anden sag vedrørende denne genstand, som verserer i denne stat, udsættes.

38. Mens den forelæggende ret hælder til en fortolkning af de bestemmelser, der er omhandlet i anmodningen, hvorefter disse to muligheder ikke foreligger, taler den belgiske regering og Kommissionen for det modsatte synspunkt. Efter min opfattelse viser sidstnævnte synspunkt sig at være korrekt ud fra en formålsfortolkning af nævnte bestemmelser i Bruxelles IIa-forordningen.

13 – Der er imidlertid ikke tale om en rent national problemstilling, idet den vedrører fortolkningen af Bruxelles IIa-forordningens bestemmelser, hvoraf følger, at den ene eller den anden af de omhandlede belgiske retter har kompetence til at træffe afgørelse i en tvist, der er grænseoverskridende og ikke national (jf. analogt omstændighederne i de sager, som gav anledning til domme C (C-435/06, EU:C:2007:714) og A (C-523/07, EU:C:2009:225)).

14 – Jf. denne stillingtagens fodnote 8.

15 – Vedrørende disse bestemmelsers indhold jf. dom McB. (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582).

16 – Vedrørende begrebet tilsidesættelse af forældremyndighed jf. dom C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, præmis 60 ff.).

17 – Selv om den ret, der skulle træffe afgørelse vedrørende foreløbige forholdsregler, ved kendelse af 19.12.2013 foreløbigt fastsatte barnets faste bopæl hos faderen, fastsatte Tribunal de la Jeunesse de Bruxelles, som under appel traf afgørelse om sagens realitet ved dom af 26.3.2014, således derimod den faste bopæl hos moderen, hvilket Cour d'appel ikke ændrede i medfør af de foreløbige foranstaltninger, som den traf ved mellemdom af 30.7.2014.

18 – Det bemærkes, at distriktsretten i Płońsk i sin afgørelse af 13.2.2014 anvendte den undtagelse, der er fastsat i artikel 13 i Haagerkonventionen af 1980, hvorefter det er muligt at fravige princippet om barnets omgående tilbagegivelse som fastsat i konventionens artikel 12.

B – Om den problemstilling, der er indbragt for Domstolen

1. Om den omhandlede EU-retlige ordning

39. For bedre at kunne behandle udfordringerne i nærværende sag skal de centrale aspekter i den særlige ordning, som er fastsat i Bruxelles IIa-forordningens artikel 11 med henblik på at fremme den omgående tilbagegivelse af et barn, som er blevet fjernet fra det land, hvor barnet boede før dets ulovlige fjernelse, indledningsvis identificeres. De fremgangsmåder, som i denne henseende er blevet vedtaget, har for så vidt angår forbindelserne mellem medlemsstaterne til formål at styrke effektiviteten af de bestemmelser, som er indført ved Haagerkonventionen af 1980, selv om konventionen i sig selv fortsat finder anvendelse i Unionen¹⁹.

40. Når et barn ulovligt er blevet fjernet til eller ulovligt tilbageholdes i en anden medlemsstat, kan en af forældremyndighedsindehaverne i henhold til artikel 11, stk. 1, anmode denne stats kompetente myndigheder om barnets tilbagegivelse på grundlag af Haagerkonventionen af 1980. Det fremgår af 17. betragtning til Bruxelles IIa-forordningen, at retterne i den medlemsstat, som barnet ulovligt er blevet fjernet til, »bør kunne modsætte sig en tilbagegivelse i konkrete, behørigt begrundede tilfælde«. Dette er navnlig tilfældet, hvis »der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade«, således som det er fastsat i konventionens artikel 13, litra b). Det fremgår imidlertid af nævnte artikel 11, stk. 3-5, at den omgående tilbagegivelse af barnet udgør hovedreglen, og at en afvisning heraf skal forblive en undtagelse. I den ordning, som er indført ved Bruxelles IIa-forordningen, udgør den omstændighed, at nævnte retter modsætter sig tilbagegivelsen – i modsætning til den ordning, der følger af konventionen – dermed ikke systematisk afslutningen på søgsmålet vedrørende tilbagegivelsen.

41. Hvis der på trods af de restriktioner, der er fastsat i Bruxelles IIa-forordningen, afsiges en dom om afvisning af en anmodning om tilbagegivelse, indeholder forordningen en begrænsning i 17. betragtning dertil, hvoraf fremgår, at »[e]n sådan afgørelse bør [...] kunne erstattes af en senere afgørelse truffet af retten i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse«. En dom, hvorved en tilbagegivelse af barnet afvises, er blot en slags beskyttelsesforanstaltning, som træffes ud fra forsigtighedshensyn²⁰ på baggrund af den opfattelse, at barnet kunne blive udsat for fare, såfremt det vendte tilbage til det land, hvorfra det ulovligt er blevet fjernet. Det er ikke desto mindre retterne i denne medlemsstat, der i medfør af forordningens artikel 8 i princippet har kompetence til at tage stilling til realiteten vedrørende forældresansvar over for barnet, hvilket er grunden til, at det – til forskel fra den bestemmelse, der er fastsat i Haagerkonventionen af 1980 – er fastsat, at denne »endelige afgørelse«²¹ tilkommer disse retter i et sådant tilfælde, navnlig hvad angår forældremyndigheden over barnet.

19 – Jf. 17. betragtning, første punktum, til Bruxelles IIa-forordningen samt dom Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, præmis 66), min stillingtagen vedrørende udtalelse 1/13 (EU:C:2014:2292, punkt 84 ff.) og udtalelse 1/13 (EU:C:2014:2303, præmis 77 ff.).

20 – »Begrundelse[n]« for det forslag, der medførte vedtagelsen af Bruxelles IIa-forordningen, som Kommissionen fremsatte den 3.5.2002 (KOM(2002) 222 endelig, EFT C 203 E, s. 161) anførte i denne retning i den del, der har overskriften »Formål«, at »den medlemsstat, hvortil barnet er blevet bortført, kan træffe en midlertidig beskyttende foranstaltning, som medfører, at barnet ikke tilbagegives, og som senere kan erstattes af en afgørelse om retten til at bestemme, hvor barnet skal bo, som er truffet af retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted« (min fremhævelse).

21 – Dette betegnende udtryk var indeholdt i niende betragtning til det første forslag til forordningen om kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende forældremyndighed, som Kommissionen fremsatte den 6.9.2001 (KOM(2001) 505 endelig, EFT C 332 E, s. 269), hvoraf fremgik, at »[r]eglerne om kompetence [ikke bør] udelukke, at der træffes foranstaltninger i den medlemsstat, hvor barnet opholder sig, med det formål at beskytte barnet i hastetilfælde eller for at fastlægge udøvelsen af forældremyndigheden. Imidlertid bør retterne i den medlemsstat, der er kompetent til at påkende sagens realitet, kunne træffe den endelige afgørelse, herunder have mulighed for at afvise sådanne foranstaltninger« (min fremhævelse).

42. Hertil bemærkes, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (herefter »EMD«) har understreget, at det fremgår af Domstolens praksis, at det inden for rammerne af Bruxelles IIa-forordningen påhviler retterne i den medlemsstat, hvor det sædvanlige opholdssted er beliggende, at beskytte de omhandlede parter grundlæggende rettigheder²². Dette indebærer bl.a., at de i henhold til artikel 8 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950, skal varetage barnets tarv, som ikke nødvendigvis er sammenfaldende med forældrenes, idet det præciseres, at de forpligtelser, som denne artikel pålægger staterne, på området for internationale barnebortførelser skal fortolkes i lyset af kravene i Haagerkonventionen af 1980²³.

43. Med henblik på at gøre det muligt at foretage en ny undersøgelse af barnets situation på baggrund af alle relevante forhold pålægger Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, stk. 6, retten i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig, som har truffet en afgørelse om ikke at tilbagegive på grundlag af konventionens artikel 13, dels at meddele dette til »den kompetente ret eller centralmyndigheden i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted«²⁴, dels straks til denne ret eller centralmyndigheden at fremsende en genpart af denne afgørelse samt af de relevante dokumenter »som fastsat i national lovgivning«.

44. Henset til ordlyden af nævnte stk. 6, som ikke har til formål og ikke gør det muligt at identificere, hvilken af de retter, som er beliggende på sidstnævnte stats område, der skal modtage de oplysninger, som er omhandlet i bestemmelsen, er det min opfattelse, at der næppe er nogen tvivl om, at hver medlemsstat ved vedtagelsen af en national kompetenceregulering har mulighed for at udpege den nationale ret, der er modtageren.

45. Nævnte artikel 11, stk. 7, bestemmer desuden, at den ret eller centralmyndighed, der modtager oplysningerne vedrørende afgørelsen om ikke at tilbagegive, skal underrette parterne og opfordre dem til at indgive indlæg til denne ret »i overensstemmelse med national lovgivning«, »således at retten kan tage stilling til forældremyndigheden over barnet«²⁵. Det fremgår af artikel 11, stk. 8, sammenholdt med 17. betragtning til forordningen, at uanset om der oprindeligt er truffet en afgørelse om ikke at tilbagegive, er en senere retsafgørelse, som indebærer, at barnet skal tilbagegives, og som i denne forbindelse er truffet af den kompetente ret i den medlemsstat, hvor det sædvanlige opholdssted er beliggende²⁶, i sig selv eksigibel, dvs. uden at det er nødvendigt at tage skridt til anerkendelse og fuldbyrdelse af nævnte afgørelse i den medlemsstat, hvor det fjernede barn befinder sig²⁷.

46. Nævnte stk. 7 indledes imidlertid med et forbehold, hvorefter den procedure med underretning og afgørelse, som den fastsætter, er nødvendig, »[m]edmindre en af parterne allerede har anlagt sag ved retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse«²⁸. En lignende, men ikke identisk, formulering kan findes i 18.

22 – Jf. EMD's dom Povse mod Østrig, sag nr. 3890/11, præmis 85 og 86 (tilgængelig på følgende internetadresse: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-122449>), der henviser til dom Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400), som Domstolen havde afsagt tidligere. EMD bemærkede, at sagsøgerne for retterne i Italien, hvor barnets sædvanlige opholdssted var beliggende, havde kunnet påberåbe sig beskyttelse af deres grundlæggende ret til respekt for familielivet efter den afgørelse, hvorved det blev bestemt, at barnet skulle tilbagegives til Italien.

23 – Jf. bl.a. EMD's dom X. mod Letland, sag nr. 27853/09, præmis 93, 96 og 100 (tilgængelig på følgende internetadresse: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-138939>).

24 – Jf. også Bruxelles IIa-forordningens 18. betragtning, første punktum.

25 – Det fremgår af nævnte stk. 7, andet afsnit, at den kompetente ret skal afslutte sagen, hvis den ikke har modtaget indlæg inden fristens udløb.

26 – På trods af den generelle karakter af det udtryk, der er anvendt i nævnte stk. 8, nemlig »en ret, der har kompetence i medfør af [Bruxelles IIa-forordningen]«, er det set i lyset af nævnte 17. betragtning min opfattelse, at udtrykket ikke omfatter en hvilken som helst ret, der har kompetence i medfør af en hvilken som helst bestemmelse i forordningen, men derimod den ret, som skal tage stilling til forældremyndigheden over barnet inden for rammerne af den procedure, der er fastsat i forordningens artikel 11, stk. 6-8.

27 – I henhold til de regler, der er fastsat i Bruxelles IIa-forordningens artikel 40 ff.

28 – Min fremhævelse. Ordlyden fremstår i flertal, idet det er muligt, at der er anlagt sag vedrørende forældremyndigheden over det omhandlede barn ved flere retter, måske ved både førsteinstanser og appelinstanser, i denne medlemsstat, således som det er tilfældet i hovedsagen.

betragtning til Bruxelles IIa-forordningen, hvoraf fremgår, at »[h]vis den pågældende ret endnu ikke har fået sagen forelagt, bør den eller centralmyndigheden underrette parterne«²⁹. Dette forbehold, som omhandler de sager, der verserer sideløbende i nævnte medlemsstat, udgør efter min opfattelse et centralt aspekt i den anmodning om præjudiciel afgørelse, som er forelagt Domstolen.

2. Om den tvivl, som de omhandlede EU-retlige bestemmelser giver anledning til

47. Den forelæggende ret har anført, at uanset ordlyden af ovennævnte forbehold i Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, stk. 7, bestemmer den belgiske lov, som har til formål at gennemføre bl.a. denne forordning i national ret³⁰, at med hensyn til den særlige procedure, der er fastsat i nævnte artikel 11, stk. 6-8, har de nationale specialiserede retter enekompetence³¹, idet den omstændighed, at en sag indbringes for disse, medfører, at enhver anden sag, der allerede verserer for en belgisk ret vedrørende forældreansvaret over for det omhandlede barn, udsættes³².

48. Det rejser således spørgsmålet om, hvorvidt en sag som den, der i tvisten i hovedsagen først blev ført ved Tribunal de la jeunesse og dernæst ved Cour d'appel de Bruxelles, kan sidestilles med en sag, der allerede verserer i den medlemsstat, hvor det sædvanlige opholdssted er beliggende, som ordlyden af nævnte forbehold henviser til, og om de nationale kompetenceregler i belgisk ret dermed er i overensstemmelse med denne bestemmelse.

49. For det første kan ordlyden af forbeholdet i nævnte stk. 7 antyde – således som den forelæggende ret har foreslået – at unionslovgiver har ønsket at opretholde kompetencen for en ret i denne medlemsstat, for hvilken der allerede er indbragt en tvist vedrørende det ulovligt fjernede barn, også i et tilfælde hvor en afgørelse om ikke at tilbagegive er blevet truffet i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig, i overensstemmelse med princippet om bevarelse af kompetencen (forum perpetuum)³³.

50. En sådan analyse synes også at være mulig, henset til forarbejderne til Bruxelles IIa-forordningen. Heraf fremgår på den ene side, at Kommissionen oprindeligt havde til hensigt at fastsætte, at alle tilfælde, hvor der blev vedtaget en afgørelse om ikke at tilbagegive, systematisk ville medføre en ny sag vedrørende forældremyndighed i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse³⁴, men at dette perspektiv på den anden side ikke i sidste ende blev opretholdt i den vedtagne ordlyd, idet tilføjelsen af ordlyden af ovennævnte forbehold blev indføjet i forordningen af Rådet for Den Europæiske Union³⁵.

29 – Min fremhævelse. Jeg vil i denne stillingtagens punkt 61 vende tilbage til dette aspekt.

30 – Jf. udkastet til den lov, som førte til vedtagelsen af ovennævnte lov af 10.5.2007, indgivet den 16.3.2007 af den belgiske regering til Repræsentantkammeret for Kongeriget Belgien, dokument 51-3002/001, 2006-2007, s. 3 (tilgængeligt på følgende internetadresse: <http://www.lachambre.be/FLWB/pdf/51/3002/51K3002001.pdf>).

31 – I henhold til artikel 633f og artikel 1322i i den belgiske retsplejelov, som er gengivet i denne stillingtagens punkt 14 og 15, er denne procedure forbeholdt den ret i første instans, nu familieretten, som er oprettet ved appelretten i den retskreds, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse.

32 – Jf. artikel 1322i i den belgiske retsplejelov.

33 – I lighed med Kommissionen bemærker jeg, at denne situation, hvor der samtidig er anlagt sager ved retter i *den samme medlemsstat*, adskiller sig fra den situation, der er omhandlet i Bruxelles IIa-forordningens artikel 19, som regulerer de tilfælde af litispændens, der opstår, »[s]åfremt der anlægges sag vedrørende forældreansvar over for et barn, som har samme genstand og hviler på samme grundlag, ved retter i forskellige medlemsstater« (min fremhævelse). I modsætning til det synspunkt, som denne institution fremsatte under retsmødet, er det derimod min opfattelse, at genstanden for de konkurrerende sager, som er omhandlet her, kan være identiske, eftersom en afgørelse vedrørende forældremyndighed vil omhandle det sted, hvor barnet skal bo, og af denne grund er egnet til at have betydning for barnets eventuelle tilbagegivelse.

34 – Jf. artikel 22-24 i Kommissionens forslag (KOM(2002) 222 endelig), som blev til Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, og »Begrundelsen« til forslaget, som med hensyn til dette spørgsmål i nævnte artikel 24, stk. 2, præciserer, at »centralmyndigheden i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart inden fjernelsen eller tilbageholdelsen, får en forpligtelse til at indbringe sagen for retterne, medens det også er muligt for enhver indehaver af forældremyndigheden at gøre det samme« (min fremhævelse).

35 – Jf. note fra formandskabet for Rådet for Den Europæiske Union af 26.11.2002 (nr. 14733/02, s. 5 og 6 samt s. 14 ff), hvoraf det ikke klart fremgår, hvad der var Rådets medlemmers hensigt hermed. Denne notes punkt 17 nævner alene, at en sådan afgørelse om ikke at tilbagegive »blot [er] en beskyttelsesforanstaltning og ikke en afgørelse vedrørende substansen. I de fleste tilfælde er det derfor nødvendigt efterfølgende at indbringe sagen for retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart inden bortførelsen, idet disse fortsat har kompetence til at træffe afgørelse om substansen« (min fremhævelse).

51. I en del af retslitteraturen antages det desuden, at i et tilfælde, hvor der allerede er anlagt sag ved en kompetent ret i den medlemsstat, hvor barnets sædvanlige opholdssted er beliggende, skal centralmyndigheden fremsende oplysningerne vedrørende afgørelsen om ikke at tilbagegive direkte til denne ret, og at det kun er nødvendigt at foretage en specifik fremsendelse i det modsatte tilfælde med henblik på at gøre det muligt at indlede en ny sag, efter at disse samme oplysninger er blevet fremsendt til de berørte personer³⁶. Denne tilgang kan ligeledes underbygges af »Vejledning i anvendelsen af den nye Bruxelles II-forordning«, som til brug for retterne i medlemsstaterne er blevet udarbejdet af Kommissionens tjenestegrene i samråd med Det Europæiske Retlige Netværk på det civil- og handelsretlige område, selv om de bemærkninger, der anføres på dette område, ikke kan sige sig fri for en vis tvetydighed³⁷.

52. På trods af disse forhold, som skaber en vis tvivl, mener jeg, at andre betragtninger, bl.a. – men ikke udelukkende – formålsbetragtninger, i overensstemmelse med Domstolens faste praksis³⁸ skal føre til en fortolkning af Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, stk. 7 og 8, som er mere nuanceret end den fortolkning, som den forelæggende ret lægger op til.

C – Om lovligheden af nationale regler som de omhandlede

1. Om kompetencekoncentrationen til fordel for specialiserede retter

53. Det første aspekt af det problem, som er rejst her, handler om, i hvilken udstrækning de bestemmelser i Bruxelles IIa-forordningen, som er omhandlet i det præjudicielle spørgsmål, kan regulere fordelingen af den interne kompetence mellem retterne i den medlemsstat, hvor det ulovligt fjernede barn havde sit sædvanlige opholdssted, når der i den medlemsstat, hvor barnet befinder sig, er blevet truffet en afgørelse om ikke at tilbagegive.

54. I denne henseende fremgår det af Domstolens praksis, at selv om Bruxelles IIa-forordningen ikke har til formål at gøre de forskellige medlemsstats materielle og processuelle regler ensartede, må anvendelsen af sådanne nationale regler imidlertid ikke gøre indgreb i den effektive virkning af forordningens bestemmelser³⁹.

55. Hvad angår de kompetenceregler på området for forældreansvar, som er fastsat i forordningen, herunder dens artikel 11, fremgår det af 12. betragtning til forordningen, at de er udformet under hensyntagen til barnets bedste. Nødvendigheden af ved fortolkningen af disse regler »først og fremmest« at tage hensyn til dette formål er gentagne gange blevet fremhævet af Domstolen i dens praksis om fortolkningen af dette instruments bestemmelser⁴⁰.

36 – Jf. bl.a. P. McEleavy, »The New Child Abduction Regime in the European Union: Symbiotic Relationship or Forced Partnership?«, *Journal of Private International Law*, 2005, nr. 1, s. 30 og fodnote 132, H. Fulchiron, »La lutte contre les enlèvements d'enfants«, i H. Fulchiron og C. Nourissat (som redaktør), *Le nouveau droit communautaire du divorce et de la responsabilité parentale*, Dalloz, Paris, 2005, s. 249, E. Pataut, »Commentaire de l'article 11«, i U. Magnus og P. Mankowski (som redaktør), *Brussels II bis Regulation*, Sellier European Law Publishers, München, 2012, s. 142 ff., punkt 63.

37 – Det fremgår af den praktiske vejledning i den affattelse, der er opdateret den 1.6.2005 (tilgængelig på følgende internetadresse: http://ec.europa.eu/civiljustice/parental_resp/parental_resp_ec_vdm_fr.pdf), at »[h]vis en ret i medlemsstaten tidligere har afsagt en dom angående det pågældende barn, skal dokumenterne i princippet fremsendes til denne ret. Foreligger der ingen dom, skal de sendes til den ret, der er kompetent i henhold til den pågældende medlemsstats lovgivning« (jf. s. 36, min fremhævelse). Kommissionen har gjort gældende, at udtrykket »i princippet« gør det muligt at anse andre fremgangsmåder, såsom fremsendelsen til en specialiseret ret, for mulige. Det alternative tilfælde i starten af den følgende sætning, som Kommissionen har undladt at nævne, kunne imidlertid tale imod denne analyse.

38 – Domstolen fastslår således regelmæssigt, at der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke kun skal tages hensyn til dennes ordlyd, men også til sammenhængen og de formål, der forfølges med den lovgivning, som den er en del af (jf. bl.a. dom L, C-656/13, EU:C:2014:2364, præmis 38).

39 – Jf. bl.a. domme Rinau (EU:C:2008:406, præmis 82) og Povse (EU:C:2010:400, præmis 78).

40 – Jf. bl.a. domme E. (C-436/13, EU:C:2014:2246, præmis 44 og 45), C (EU:C:2014:2268, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis) og L (EU:C:2014:2364, præmis 48).

56. Det fremgår endvidere af 33. betragtning til Bruxelles IIa-forordningen, at den anerkender de grundlæggende rettigheder og respekterer principperne i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«). Den søger især at sikre fuld respekt for børns grundlæggende rettigheder som omhandlet i chartrets artikel 24. Det følger for det første af nævnte artikel 24, stk. 2 og 3, at i alle handlinger vedrørende et barn, navnlig når de udføres af offentlige myndigheder, skal barnets tarv komme i første række, og for det andet, at ethvert barn har ret til regelmæssigt at have personlig forbindelse og direkte kontakt med begge sine forældre⁴¹.

57. Nævnte forordnings bestemmelser om ulovlig fjernelse og tilbageholdelse af et barn har navnlig til formål at afskrække forældre fra at begå sådanne handlinger ved at sikre, at et eventuelt forsøg på at tage loven i egne hænder ikke får positive virkninger på kompetencefordelingen, og at fremme en hurtig tilbagegivelse af barnet til den medlemsstat, hvor det boede inden fjernelsen⁴². Dette formål om hurtighed understreges bl.a. ved de begrænsede procedurefrister, som udtrykkeligt er nævnt i Bruxelles IIa-forordningens artikel 11⁴³.

58. På baggrund af ordlyden af nævnte artikel 11, stk. 6-8, er det efter min opfattelse muligt for medlemsstaterne at tillægge en specialiseret ret kompetence til på en af parternes anmodning at tage stilling til spørgsmålet om tilbagegivelse af og/eller forældremyndigheden over barnet inden for rammerne af den særlige procedure, der er fastsat i nævnte stk. 7 og 8, og dette gælder også i et tilfælde, hvor der derudover allerede er anlagt sag ved en anden ret til prøvelse af realiteten vedrørende forældreansvaret over for barnet.

59. Disse bestemmelser indeholder således for det første udtrykkelige henvisninger til medlemsstaternes lovgivning⁴⁴ og for det andet en formulering, der både er generel og målrettet⁴⁵, men upræcis⁴⁶, som levner medlemsstaterne plads til at vælge for så vidt angår fastlæggelsen af, hvilken af de retter, der er beliggende på dens område, der særligt har kompetence til at træffe afgørelse om forældremyndigheden over barnet efter en afgørelse om ikke at tilbagegive.

60. Henset til det særlige formål med disse bestemmelser mener jeg, at Bruxelles IIa-forordningens artikel 11 snarere udgør en regel af teknisk karakter end en regel, der skal fastlægge den kompetente ret⁴⁷, selv om den er indeholdt i forordningens kapitel II med overskriften »Kompetence«. Efter min opfattelse har artikel 11, stk. 7, hovedsageligt til formål at fastlægge fremgangsmåden for underretning om oplysningerne vedrørende afgørelsen om ikke at tilbagegive, således at parterne på grundlag af et

41 – Jf. i denne forbindelse domme *Detiček* (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, præmis 53 og 54), *Aguirre Zarraga* (C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, præmis 59 ff.), *Povse* (EU:C:2010:400, præmis 64) og *McB.* (EU:C:2010:582, præmis 60 ff.).

42 – Jf. bl.a. domme *Rinau* (EU:C:2008:406, præmis 52), *Povse* (EU:C:2010:400, præmis 43) og *C* (EU:C:2014:2268, præmis 67) samt punkt 15 og 16 i noten fra formandskabet for Rådet af 26.11.2002, nævnt ovenfor.

43 – Nævnte artikel 11, stk. 3, bestemmer således, at en ret, til hvilken der er indgivet en anmodning om tilbagegivelse, i princippet skal træffe afgørelse »senest seks uger efter, at anmodningen er indgivet«. Artikel 11, stk. 6, kræver, at den underretning af oplysninger, som er fastsat i bestemmelsen, skal ske »inden en måned efter, at afgørelsen om ikke at tilbagegive barnet er truffet«. Artikel 11, stk. 7, bestemmer, at parterne skal indgive indlæg »inden tre måneder regnet fra datoen for underretningen af parterne [om disse oplysninger]«. I praksis er retterne i medlemsstaterne ikke altid i stand til at overholde den første af disse frister, hvilket fremgår af rapporten fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om anvendelsen af Rådets forordning nr. 2201/2003 om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 af 15.4.2004 (COM(2014) 225 final).

44 – Der er indeholdt en henvisning til »national lovgivning« i både artikel 11, stk. 6 (for så vidt angår underretningen af de kompetente myndigheder i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted, om oplysningerne vedrørende afgørelsen om ikke at tilbagegive) og stk. 7 (for så vidt angår fremgangsmåden for underretningen af parterne om disse oplysninger og opfordringen til parterne om at indgive indlæg til den kompetente ret).

45 – Formuleringen af nævnte artikel 11, stk. 7, er generel, idet bestemmelsen samlet nævner »retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse«, og målrettet, idet den tre gange nævner »den ret«, som modtager de oplysninger, der er omhandlet i stk. 6, og som skal tage stilling enten ved at træffe afgørelse i sagen eller ved at afslutte den (min fremhævelse).

46 – Det forholder sig anderledes med en bestemmelse, der har til formål at definere den stedlige kompetence for en ret på en måde, som gør det muligt at identificere en specifik ret i en medlemsstat, såsom den bestemmelse, der var omhandlet i mit forslag til afgørelse i sag *Sanders og Huber* (C-400/13 og C-408/13, EU:C:2014:2171, præmis 36), som på nuværende tidspunkt stadig verserer, der vedrørte »retten på det sted, hvor den bidragsberettigede har sin sædvanlige bopæl« (min fremhævelse).

47 – Til støtte for, at reglerne i nævnte artikel 11 er af processuel art jf. A. Devers, »Les enlèvements d'enfants et le règlement »Bruxelles II bis««, i H. Fulchiron (som redaktør), *Les enlèvements d'enfants à travers les frontières*, Bruylant, Bruxelles, 2004, s. 40.

fuldstændigt kendskab til sagen har mulighed for at tage stilling for den ret, som er kompetent i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted, og dette for at undgå risikoen for et retligt tomrum efter en sådan afgørelse, hvis indhold skal kunne udsættes for en fornyet undersøgelse⁴⁸.

61. Denne analyse drages efter min opfattelse ikke i tvivl af ordlyden af forbeholdet i starten af artikel 11, stk. 7. I denne forbindelse fremhæves den særlige omstændighed ved det forbehold, der fremgår af 18. betragtning til forordningen, i forhold til forbeholdet i nævnte bestemmelse. Heri er det nemlig præciseret, at »[h]vis den pågældende ret endnu ikke har fået sagen forelagt, bør den eller centralmyndigheden underrette parterne«⁴⁹. Det bemærkes, at i modsætning til den mere generelle ordlyd af nævnte artikel 11, stk. 7, henviser 18. betragtning ikke til et forudgående søgsmål ved en hvilken som helst af retterne uden sondring i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted, men til en specifik ret, nemlig til den ret, som i nævnte medlemsstat har kompetence til at modtage sagsakterne vedrørende afgørelsen om ikke at tilbagegive.

62. Hertil bemærkes, at en sådan regel om intern fordeling af den materielle kompetence og specialisering af retterne i sig selv hverken gør indgreb i den effektive virkning af disse bestemmelser i forordningen eller i principperne og formålene, der ligger til grund for dem, herunder er den ikke nødvendigvis i strid med ovennævnte formål om hurtighed, selv om denne regel ikke desto mindre kan have negative følger i denne forbindelse alt efter, hvordan den anvendes, således som jeg senere vil redegøre for⁵⁰.

63. Det bemærkes herved, at de belgiske lovbestemmelser, som er omhandlet i anmodningen om præjudiciel afgørelse, er begrundet i formål, som er forenelige med formålene med Bruxelles IIa-forordningen. Som den forelæggende ret har anført, omhandler den belgiske lovgivers begrundelse en specialisering af retterne og en koncentration af kompetencen begrundet i den tekniske karakter af de retlige procedurer på området for internationale barnebortførelser i ønsket om at forbedre effektiviteten og hurtigheden af de belgiske retters indgriben på området og i ønsket om at styrke det direkte samarbejde mellem dommerne i de forskellige medlemsstater⁵¹. Det præciseres, at et første skridt i denne retning har været indført i belgisk ret siden 1998 ved gennemførelsen af Haagerkonventionen af 1980, men at der skete en styrkelse heraf i 2007 ved gennemførelsen af Bruxelles IIa-forordningen⁵², således at antallet af kompetente retter på området blev skåret ned fra 27 til 6 med en appelmulighed⁵³.

48 – I denne henseende har den belgiske regering – efter min opfattelse med rette – under retsmødet anført, at »forordningens artikel 11, stk. 7, har som sit væsentligste formål at fastlægge den procedure, som skal følges i de tilfælde, hvor der endnu ikke er anlagt sag vedrørende forældreansvaret ved nogen ret i den stat, [hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted], [...] med henblik på sagens videre behandling uden at gøre indgreb i formålet om hurtighed. Hvis der derimod allerede er anlagt sag helt eller delvis om realiteten ved en ret, [...] lader forordningen det være op til medlemsstaterne at fastlægge, hvilken procedure der skal følges på nationalt niveau«. Kommissionen har erklæret sig enig heri og har præciseret, at i sidstnævnte tilfælde »er forpligtelsen til at underrette parterne ikke fastsat i selve forordningen, idet dette spørgsmål skal løses i henhold til national procesret«.

49 – Min fremhævelse.

50 – Jf. denne stillingtags punkt 68 ff.

51 – Jf. begrundelsen til artikel 3 i det lovudkast, som er nævnt i denne stillingtags fodnote 30 (s. 44 i lovudkastet).

52 – Flere medlemsstater har tilpasset deres nationale lovgivning for at tage hensyn til kravene i denne forordning. Jf. K. Boele-Woelki og C. González Beilfuss (som redaktør), *Brussels II bis – Its Impact and Application in the Members States*, Intersentia, Anvers, 2007.

53 – Jf. i denne forbindelse bidraget vedrørende belgisk lovgivning i vedrørende belgisk lovgivning i »Dossier spécial – Concentration des compétences en relation avec la Convention de La Haye [de 1980] et d'autres instruments internationaux en matière de protection de l'enfance«, *La Lettre des Juges sur la protection internationale de l'enfant*, offentliggjort af Haagerkonferencen om International Privatre, bind XX, sommer-efterår 2013, s. 5 og 6 (tilgængelig på følgende internetadresse: <http://www.hcch.net/upload/newsletter/nl2013tome20fr.pdf>).

64. Som det udtrykkeligt er anført i forarbejderne til ovennævnte lov af 10. maj 2007⁵⁴, har den belgiske lovgiver valgt at »være på linje« med lovgivninger af samme type, som tidligere er blevet vedtaget i andre medlemsstater, navnlig Frankrig⁵⁵ og Tyskland⁵⁶. Et studie i komparativ ret udført i regi af Haagerkonferencen om International Privatrekt bekræfter, at denne fremgangsmåde er blevet valgt i flere andre medlemsstater⁵⁷.

65. Som den belgiske regering og Kommissionen har anført, er et sådant skridt i overensstemmelse med anbefalingerne om at koncentrere sagerne om internationale barnebortførelser hos et begrænset antal retter, som gives i de vejledninger, der er udarbejdet af Unionen⁵⁸ og Haagerkonferencen om International Privatrekt⁵⁹. Jeg mener, at det er vigtigt at bevare de mekanismer for specialisering af retterne, som er blevet kvalificeret som »god praksis« inden for rammerne af sidstnævnte, eftersom Haagerkonventionen af 1980 i sig selv fortsat finder anvendelse mellem medlemsstaterne, selv om Bruxelles IIa-forordningen supplerer den⁶⁰.

66. Det er derfor min opfattelse, at Bruxelles IIa-forordningens bestemmelser ikke i sig selv er til hinder for, at en medlemsstat vælger en specialisering af de retter, der er kompetente til at træffe afgørelse om realiteten i situationer, hvor et barn ulovligt er blevet fjernet eller tilbageholdt. En sådan specialisering giver ingen anledning til problemer, hvis der blot på parternes anmodning er indledt en enkelt sag om forældremyndigheden over barnet.

67. Der bør derimod endvidere stilles spørgsmålstejn ved den eventuelle forenelighed med disse bestemmelser af de mekanismer, der er fastsat i medlemsstaternes lovgivning med henblik på at regulere udfaldet af sideløbende sager på området. Dette spørgsmål opstår navnlig i forhold til den regel, der er fastsat i belgisk lovgivning, hvorefter enhver sag vedrørende forældreansvar over for et barn, som verserer for en anden, ikke-specialiseret ret, skal udsættes, og navnlig henset til de konkrete konsekvenser, som denne regel kan have for forløbet af de procedurer, som i princippet skal føre til omgående tilbagegivelse af barnet til den medlemsstat, hvor det havde sit sædvanlige opholdssted⁶¹.

54 – Jf. begrundelsen til artikel 3 i lovudkastet, nævnt ovenfor (s. 44 i lovudkastet).

55 – Jf. herom artikel 1210-4 i code de procédure civile og L. 211-12 i code de l'organisation judiciaire français samt C. Nourissat og A. Devers, »Étude 245 – Règles de compétence en matière matrimoniale et responsabilité parentale«, i G. Canivet m.fl. (som redaktør), *Lamy Procédures communautaires*, Paris, 2008, punkt 245-205 ff.

56 – Jf. i denne forbindelse bidragene vedrørende fransk og tysk lovgivning i »Dossier spécial – Concentration des compétences en relation avec la Convention de La Haye [de 1980] et d'autres instruments internationaux en matière de protection de l'enfance«, nævnt ovenfor, henholdsvis s. 16 og s. 17 ff.

57 – Jf. »Dossier spécial – Concentration des compétences en relation avec la Convention de La Haye [de 1980] et d'autres instruments internationaux en matière de protection de l'enfance« i sin helhed, nævnt ovenfor, og navnlig sammenfatningen udarbejdet af P. Lortie, s. 2 ff., som anfører, at der er foretaget kompetencekoncentration i forbindelse med Bruxelles IIa-forordningen i visse af de medlemsstater, der er omfattet af studiet, ifølge forfatteren bl.a. i Tyskland, Belgien, Bulgarien, Cypern, Finland, Frankrig, Ungarn, Nederlandene og Det Forenede Kongerige, og at kompetencen i nogle tilfælde er forbeholdt en enkelt specialiseret ret, bl.a. i Nederlandene og Sverige.

58 – Jf. Vejledning i anvendelsen af den nye Bruxelles II-forordning, nævnt ovenfor, s. 28, og rapporten »Article 11 working group – Information on national procedures«, 2013 (tilgængelig på følgende internetadresse: https://e-justice.europa.eu/content_parental_child_abduction-309-fr.do?clang=fr), s. 12 ff., hvori er anført: »[t]he following Member States appear not to have implemented concentration: Estonia, Latvia, Lithuania, Poland, Slovenia and Spain«.

59 – Guide de bonnes pratiques en vertu de la convention de La Haye [de 1980] – Deuxième Partie – Mise en œuvre, 2003, s. xii ff. og s. 29 ff. (tilgængelig på følgende internetadresse: http://www.hcch.net/index_fr.php?act=publications.details&pid=2781), som opregner de fordele, som en sådan praksis medfører. Om vigtigheden af denne vejledning på trods af dens manglende bindende virkning jf. EMD's dom X. mod Letland, præmis 36.

60 – Jf. denne stillingtagens punkt 39.

61 – Medmindre en sådan tilbagegivelse ikke er til barnets bedste.

2. Om udsættelsen af enhver sag, der verserer for en ikke-specialiseret ret

68. I medfør af artikel 1322i, stk. 4, i den belgiske retsplejelov medfører den omstændighed, at der sker indbringelse for den specialiserede ret, som har kompetence til at træffe afgørelse efter en afgørelse om ikke at tilbagegive et barn, der ulovligt er blevet fjernet, dvs. familieretten på det sted, hvor barnet tidligere havde sit sædvanlige opholdssted, at sager, der allerede er indbragt for nationale retter med henblik på, at der træffes afgørelse i en tvist om forældreansvar eller i en indbyrdes sammenhængende tvist, omgående udsættes.

69. Den forelæggende ret ønsker oplyst, om disse bestemmelser, henset til de særlige krav om hurtighed og effektivitet⁶², som regulerer funktionsmåden for bestemmelserne i Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, stk. 6-8, med henblik på at fremme tilbagegivelsen af et ulovligt fjernet barn, er til hinder for, at en medlemsstats lovgivning indeholder sådanne procesregler.

70. Selv om medlemsstaterne råder over en vis autonomi på procedureområdet⁶³, skal de ikke desto mindre ubetinget handle »i overensstemmelse med principperne i og formålene med [Bruxelles IIa-]forordningen«, således som Kommissionen har anført i sit forslag til besvarelse af det forelagte spørgsmål.

71. I overensstemmelse med Domstolens praksis har de mekanismer, der er indført ved Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, og navnlig fremsendelsen af oplysninger som fastsat i stk. 6 ikke alene til formål at sikre et barns umiddelbare tilbagegivelse til den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, men også at give den kompetente ret i denne stat mulighed for at vurdere de grunde og beviser, som afgørelsen om ikke at tilbagegive barnet bygger på, idet denne vurdering i sidste instans tilkommer nævnte ret⁶⁴.

72. Cour d'appel de Bruxelles har anført forskellige praktiske og retlige betragtninger, bl.a. i forhold til omstændighederne i tvisten i hovedsagen, med henblik på at underbygge, at det ud fra hurtigheds- og effektivitetshensyn ville være hensigtsmæssigt, hvis det ikke var den specialiserede ret, som udpeges i artikel 633f og 1322i i den belgiske retsplejelov, der skulle tage stilling til forældremyndigheden over barnet, men i stedet den ret, for hvilken der allerede er indbragt en sag om realiteten, idet der for den verserer en sag om forældreansvar⁶⁵.

73. Det er i denne henseende korrekt, at den ret, for hvilken sagens realitet tidligere er blevet indbragt, kan have et mere konkret kendskab til det omhandlede barns situation, når den allerede har forberedt sagen, har hørt parterne og i sine sagsakter råder over undersøgelsesresultater⁶⁶, i modsætning til den specialiserede ret, for hvilken sagen først er blevet indbragt senere. Det er endvidere muligt, at sagen, der verserer for den ikke-specialiserede ret, vil blive afgjort lige så hurtigt som en sag, der indbringes for den specialiserede ret, såfremt det følger af national ret – som det er tilfældet i belgisk ret⁶⁷ – at alle sager vedrørende forældreansvar anses for uopsættelige og behandles efter proceduren for foreløbige forholdsregler, eller at den endog vil kunne afgøres hurtigere i praksis, når behandlingen af nævnte sag allerede er godt på vej.

62 – Om dette spørgsmål jf. bl.a. denne stillingtags punkt 57.

63 – Jf. denne stillingtags punkt 54 ff.

64 – Dom Rinau (EU:C:2008:406, præmis 78-80).

65 – I tvisten i hovedsagen forekommer den kompetente specialiserede ret desuden at være af samme opfattelse, eftersom Tribunal de la famille de Bruxelles, for hvilken der blev indledt en sag efter afgørelsen om ikke at tilbagegive, henviste sagen til Cour d'appel de Bruxelles, for hvilken sagens realitet tidligere var blevet indbragt.

66 – I det foreliggende tilfælde har Cour d'appel de Bruxelles i forelæggelsesafgørelsen bestemt, at der skal udarbejdes en socialfaglig undersøgelse af forholdene hos faderen, bl.a. med henblik på at opnå klarhed over de modtagelsesforhold, som faderen i givet fald kan tilbyde barnet, samt over faderens forældreevne.

67 – Jf. artikel 198, stk. 2, i lov af 30.7.2013 nævnt i denne stillingtags fodnote 6.

74. I en sådan sammenhæng synes det at være i overensstemmelse med hensynet til barnets bedste, at den ret, for hvilken sagen tidligere er blevet indbragt, kan fortsætte den behandling af sagen, som allerede er indledt, og træffe afgørelse om såvel barnets faste bopæl som konsekvenserne heraf, navnlig retten til samvær for den forælder, som ikke får den faste bopæl.

75. Ifølge de indlæg, som den har indgivet for Domstolen, er den belgiske regering desuden ikke uenig heri. Den belgiske regering har fremhævet, at artikel 1322i, stk. 4, i den belgiske retsplejelov blot medfører udsættelse af en sag, som allerede verserer for en ikke-specialiseret ret vedrørende forældreansvar, og ikke, at denne ret fratages kompetencen, således som jeg bemærker, at det er fastsat i andre medlemsstaters lovgivning⁶⁸.

76. Den belgiske regering har – efter min opfattelse med rette – gjort gældende, at Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, stk. 7, ikke er til hinder for, at en medlemsstats lovgivning tillægger en specialiseret ret kompetence til hurtigt at træffe afgørelse om spørgsmålet om tilbagegivelse, uden at den herved nødvendigvis samtidig skal behandle spørgsmålet om forældremyndigheden over barnet, selv om disse spørgsmål, henset til Domstolens praksis⁶⁹, generelt er nært forbundne.

77. Den belgiske regering har anført, at når afgørelsen vedrørende tilbagegivelse er truffet, skal den sag om realiteten vedrørende forældremyndigheden, som verserede for den ret, for hvilken sagen først blev indbragt – retten i første instans eller appelretten – og som er blevet udsat, i medfør af belgisk ret genoptages.

78. Den belgiske regering har endvidere anført, at i det foreliggende tilfælde har den specialiserede ret, som modtog underretningen om afgørelsen om ikke at tilbagegive, allerede truffet afgørelse vedrørende tvistens realitet ved en dom, som er blevet appelleret, og at denne ret som følge af den overførende virkning af appellen, som er fastsat i belgisk ret⁷⁰, således har fundet, at den var forpligtet til at henvise sagen til Cour d'appel⁷¹, eftersom en af parterne her havde udtrykt ønske om, at denne ret i første instans traf afgørelse om hele tvisten og ikke kun om spørgsmålet om tilbagegivelse.

79. Det bemærkes, at i det foreliggende tilfælde traf den specialiserede ret afgørelsen om henvisning af sagen tre måneder efter, at sagen var blevet indbragt for den, og i denne periode var den sag, som verserede for Cour d'appel de Bruxelles, udsat.

68 – For så vidt angår et sådant tilfælde i tysk ret »pålægger afsnit 13 i [forbundsloven af 5.4.1990, som ændret] den lokale ret at afgive sin kompetence til den specialiserede ret« (jf. »Dossier spécial – Concentration des compétences en relation avec la Convention de La Haye [de 1980] et d'autres instruments internationaux en matière de protection de l'enfance«, nævnt ovenfor, s. 18). I henhold til fransk ret påhviler det ligeledes andre retter, for hvilke samme tvist eller en konneks tvist er indbragt, at afgive deres kompetence til den ret, som har en særlig kompetence til at træffe afgørelse efter en afgørelse om ikke at tilbagegive (jf. artikel 1210-9 i code de procédure civile).

69 – Under henvisning til domme Rinau (EU:C:2008:406, præmis 63 og 64) og Povse (EU:C:2010:400, præmis 53) har denne regering anført, at Domstolen for det første har fastslået, at »[s]kont tæt forbundet med andre emner i forordningen, særligt forældremyndigheden, har [...] afgørelser om tilbagegivelsen af et barn, vedtaget efter en beslutning om ikke at tilbagegive det, processuel autonomi for ikke at forsinke tilbagegivelsen af et barn, som ulovligt er blevet fjernet [eller tilbageholdt]«, og for det andet, at »[d]et [ikke kan] udledes [af nævnte artikel 11, stk. 7], at en afgørelse om forældremyndigheden over barnet udgør en forudgående betingelse for vedtagelsen af en afgørelse, der beordrer barnet tilbagegivet«, idet »[denne bestemmelse blot udpeger] det endelige formål med de [...] retlige procedurer, nemlig at afklare barnets situation« (min fremhævelse).

70 – Denne overførende virkning indebærer, at en ret, for hvilken der er iværksat appel, kan træffe afgørelse om alle tvistens omstændigheder, herunder navnlig nye faktiske omstændigheder, der er opstået, siden den appellerede dom blev afsagt, såsom en af forældrenes senere handlinger.

71 – Under retsmødet har den belgiske regering nuanceret dette synspunkt, idet den har anført, at i realiteten havde den specialiserede ret ud fra en hensigtsmæssighedsbetragtning, og navnlig henset til barnets bedste, og i henhold til reglen om, at accessoriske krav følger hovedkravet, suveræn beføjelse til at vurdere, om der skulle gives medhold i en parts påstand om henvisning til Cour d'appel sammen med spørgsmålet om tilbagegivelse af og forældremyndighed over barnet.

80. Når medlemsstaterne gennemfører Bruxelles IIa-forordningen, skal det imidlertid sikres, at forordningen ikke berøves sin effektive virkning, f.eks. ved at formålet om den omgående tilbagegivelse af barnet i medfør af retsreglerne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted før den ulovlige fjernelse, er underlagt kravet om en ny procedure ved en specialiseret ret, uanset på hvilket trin en sag, som allerede er indbragt for en ret, der har kompetence til at tage stilling til realiteten vedrørende forældreansvar, befinder sig⁷².

81. Som Domstolen allerede har fremhævet, »[vejer denne risiko] så meget desto tungere for så vidt angår børn med en lav alder [som det barn, hvis situation er omhandlet i tvisten i hovedsagen], idet biologisk tid ikke kan måles efter generelle kriterier, henset til sådanne børns intellektuelle og psykologiske niveau og den hast, hvormed de udvikler sig«⁷³. Det er derfor ønskeligt, at der udvises særlig omhu for at sikre, at barnet eventuelt kan tilbagegives, og at forholdet til den forælder, som barnet er adskilt fra, kan genetableres på gode vilkår⁷⁴.

82. Det er desuden åbenlyst i barnets interesse, at den ret, som erklæres kompetent til at træffe en afgørelse vedrørende forældremyndighed, er den ret, som råder over dels »alle de relevante oplysninger og forhold i denne henseende«, herunder vedrørende »barnets forhold til begge forældre samt deres forældreverner og personlige egenskaber«, dels »den nødvendige tid til at give dem en objektiv og afklaret vurdering«⁷⁵.

83. Denne tilgang er i overensstemmelse med ånden i Bruxelles IIa-forordningen og er underbygget af de krav, der fremgår af 33. betragtning til forordningen, som vedrører respekten for børns rettigheder som omhandlet i chartrets artikel 24. Det er følgelig min opfattelse, at Bruxelles IIa-forordningens artikel 11, stk. 7 og 8, skal fortolkes således, at disse bestemmelser ikke er til hinder for, at der vedtages nationale procesregler som dem, der er omhandlet i nærværende anmodning om præjudiciel afgørelse, for så vidt som deres virkninger imidlertid ikke er til skade for denne forordnings principper og formål, herunder navnlig dem, der omhandler det pågældende barns grundlæggende rettigheder, idet en rimelig varighed og materiel effektivitet af procedurerne i denne forbindelse udgør væsentlige krav.

V – Stillingtagen

84. På baggrund af de ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen at besvare det præjudicielle spørgsmål, som Cour d'appel de Bruxelles har forelagt, som følger:

»Artikel 11, stk. 7 og 8, i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 skal fortolkes således, at de i princippet og med forbehold af, at forordningens principper og formål faktisk respekteres, ikke er til hinder for, at en medlemsstat vedtager nationale regler, hvorefter følger:

- dels, at den procedure, som følger efter en afgørelse om ikke at tilbagegive et ulovligt fjernet barn, der er blevet truffet af en ret i en anden medlemsstat, og som er fastsat i disse bestemmelser, henhører under enekompetencen for specialiserede retter

72 – Jf. analogt dom Rinau (EU:C:2008:406, præmis 81).

73 – Ibidem.

74 – EMD har også fastslået, at der påhviler en medlemsstats retlige myndigheder en forpligtelse til at »anvende alle de midler, der er nødvendige for med omhu at behandle« sager vedrørende forældreansvaret over for et fjernet barn og barnets tilbagegivelse inden for rammerne af Bruxelles IIa-forordningen, idet den har fremhævet, at »tidens gang kan have uoprettelige konsekvenser for forholdet mellem børnene og den af forældrene, som ikke bor sammen med dem« (jf. bl.a. EMD's dom Karoussiotis mod Portugal, nr. 23205/08, præmis 85 ff., tilgængelig på følgende internetadresse: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-103165>).

75 – Jf. dom Povse (EU:C:2010:400, præmis 62 og 66).

- dels, at den omstændighed, at der sker indbringelse for en af de specialiserede retter, medfører, at enhver sag om forældreansvar over for barnet, som verserer for en anden ret i denne medlemsstat, skal udsættes, til trods for, at denne anden ret på det tidspunkt, hvor sagen blev indbragt for den, på såvel internationalt som nationalt plan havde kompetence til at træffe afgørelse om tvistens realitet.«

i — Efter en anmodning om anonymisering er navnene i indledningen blevet erstattet af bogstaver.